

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

MOTTO: Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.

IV. ARG.

STOCKHOLM, 15 OKTOBER 1915.

Nr 20.

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad.

Redaktion och Expedition: 6 Lästmakaregatan I
Redaktionstid: onsdag och lördag kl. 1/3-1/4.
Expeditionen öppen vardagar kl. 1-4.
Rikstel. Norr 600. Allm. tel. 147 29.
Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.

Prenumeration genom posten:

Pris för 1915 1 krona.

4:de kvartalet 30 öre. Lösnummer 5 öre.

För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av 1 kr. 75 öre i postanvisning till tidningens expedition.

Vårt dubbla ansvar.

Ännu med ekot av det danska segerjublet klingande i våra öron, och samtidigt med att vi bevittna, hur även i de krigförande länderna den ena efter den andra av motståndarnas skansar börja falla, och kvinnorösträtten vinner terräng, där man minst skulle anat det, få vi i vårt eget land erfara, hur till och med gamla och som säkra ansedda anhängare sträcka vapen, och antirösträttsrörelsen finner nya vägar för en verksamhet, vars förnämsta kännemärke är ljusskygghet.

Det ligger i sakens natur, att argument, som icke kunna uttalas högt, icke kunna upptagas till bemötande. Dessa lämna vi således åt sitt värde. Men det har sagts högt och från håll, där man haft anledning vänta bättre, att "tidsförhållandena i vårt land icke påkalla införande av politisk rösträtt för kvinnor". Vi känna igen argumentet. Tidsförhållandena ha alltid varit olämpliga för någon kategori av de maktägande i vårt land, under det att lämpliga tidsförhållanden kunnat skapas i alla våra grannländer och i ett av dem till och med under brinnande världskrig.

Att de danska männen visste, vad de gjorde, då de just i tider som dessa gävo landets kvinnor meddelaktighet i ansvaret för landets väl, därför ha vi många bevis, liksom för att de danska kvinnorna veta att uppskatta sin del i detta ansvar.

Vad den danska segern betyder för oss — de enda efterblivna i Norden — det ha vi redan vid flera tillfällen haft anledning framhålla, det skärpta motståndet, öppet och förtäckt, visar också därpå.

Vad det betyder för den internationella rösträttsrörelsen, därom får man en föreställning, då man läser rösträttspressen från andra länder, central- såväl som västmakter. Sålunda skriver fru Ernestine von Fürth, ord-

Ja, förvisso är det en stor välfärdsfråga för vårt folk, att politiska företrädesrättigheter utplånas, att gamla skiljemurar, som verkat söndring och split, falla, att även hos oss folkets vilja och folkets krav komma till sin rätt och att jämväl kvinnorna bli helt och fullt medborgare. Måtte så utan långa och upphetsande strider ske till vårt svenska folks sanna ära och lycka!

Karl Staaff.

förande i den österrikiska kvinnorösträttsorganisationen i dennas officiella organ:

För oss kvinnor i de krigförande länderna, där vi nedlagt lika mycket arbete för kulturens främjande som de danska kvinnorna, och som nu genom detta fasansfulla världskrig träffats i det innersta av vårt väsen, för oss betyder denna nya danska författning mera än blott och bart resultatet av den politiska kvinnorörelsen. Hopp och ny tillförsikt hämta vi ur den danska regeringens folkbefriande gärning och den fasta tron, att nöden i den tunga tid, som vi nu genomleva, skall bli en brännande sporre för att principen om självbestämmanderätt hos folken, vilka i lika hög grad bestå av kvinnor som av män, också hos oss skall få betydelse och kunna genomföras, så att ur såren, som en bloddränkt samtid slår, en ny och sann folkkultur skall kunna uppstå.

I samma riktning uttala sig även de tyska tidningarna, och dessa, såväl som de franska, visa med talrika citat, hur män, som se kriget på tillräckligt nära håll, mer och mer få ögonen öppna, icke blott för det berättigade i kvinnornas rösträttskrav, utan också för det nödvändiga i detta kravs snara genomförande.

På samma gång som den danska segern har blivit oss en sporre att fördubbla våra ansträngningar för egen del, har den mångdubbelt ökat vårt ansvar inför de miljoner olyckliga kvinnor, som under det omedelbara trycket av den pansrade näven blivit visade "kvinnans plats i samhället", och som nu se till de neutrala ländernas kvinnor som till dem, som skola kunna bereda väg för bättre förhållanden.

Medan rösträttskvinnor i de krigförande länderna mitt uppe i hjälparbete, om vars art och dimensioner vi utanförstående icke kunna bilda oss en föreställning, kämpande under sorg och lidande, genom nästan övermänskliga ansträngningar förmå hålla rösträttsfanan högt, är det på de neutrala ländernas kvinnor, som det egentliga rösträttsarbetet nu måste vila. "Till

Islands kvinnor fira sin rösträttsseger.

Den 7 juli samlades det isländska Alltinget för första gången sedan den nya grundlagen sanktionerats av konungen, och Islands kvinnor firade den dagen sin rösträttsseger med en anslående fest. Under musik tågade en procession av kvinnor, företrädda av 200 vitklädda små flickor fram till Alltingsbyggnaden, som med anledning av dagens betydelse var rikt smyckad med flaggor. En deputation begav sig därpå in i den sal, där Alltingsmännen voro samlade och överlämnade till deras talman en adress. Sedan såväl talmannen som ministern frambrutit sitt tack till deputationen, höll en av Alltinget utsedd ordförande ett välkomsttal till kvinnorna, vilket av de närvarande besvarades med ett fyrfaldigt leve. Utanför byggnaden hölls därefter tal av redaktör Briet Asmundsson, som skildrade kvinnosakens framgång på Island, och efter henne talade skolföreståndarinnan Ingebrog Bjarnason om kvinnornas verksamhetsområden i forntid och nutid. Kärlek och barmhärtighet hade ofta präglat kvinnornas gärningar och därför hade Islands kvinnoföreningar enats om, att ett bättre hugfästande av deras rösträttsseger inte kunde tänkas än upprättandet av ett sjukhus i Reykjavik, där sjuka från hela landet kunde få den bästa möjliga vård. Telegram avsändes till konungen och drottningen med tack för grundlagens sanktion och följande dag anlände ett lyckönskningstelegram från Danmarks konung. På aftonen samlades kvinnorna till en fest, som varade långt in på den ljusa, nordiska natten, och där tal och sång omväxlade.

Amerika och Sverige se de krigförande ländernas kvinnor för segrar, som skola stärka den stora sak, som ligger oss alla lika varmt om hjärtat", säger the Common Cause, den engelska landsföreningens organ. Måtte vi kunna motsvara deras förväntningar!

Frågan om kvinnors nattarbete i Norge.

En revision av lagarna för arbetskydd har nyligen varit före i Norge, och då däri även inbegreps möjligheten av särdrag för kvinnors nattarbete, ha kvinnorna med det största intresse följt frågans behandling i Odelssting och Lagting. Protest mot ett ingripande i deras arbetsförhållanden har ingått från kvinnliga arbetare vid Sulitelma gruvor, och från Kristiania kvinnliga typografer förelåg följande, av 371 kvinnor undertecknade skrivelse, ställd till Norges storting:

Kvinnliga organiserade tryckeriarbetare i Kristiania och Kristiansand tillåta sig vördsamt att på det bestämdaste protestera mot att i lagen införas särbestämmelser om kvinnors arbete (nattarbete, övertidsarbete o. d.) och om deras arbete i yrken med särskilt farligt, hälsovådligt eller ansträngande arbete eller arbete som kan medföra särskild fara i sedligt hänseende, därför att dessa bestämmelser äro till skada för de kvinnliga arbetarna i konkurrensen om arbete.

Vi tillåta oss att hänvisa till tryckeriarbeterskornas protester från 1896 och 1909, vilka biläggas, och vid vilka vi alltjämt fasthålla. Vi tillåta oss dessutom att hänvisa till de protester mot liknande lagförslag eller lagar, vilka våra kvinnliga arbetskamrater i de andra nordiska länderna, Danmark och Sverige, framkommit med. Dessa protester bifogas. I de nämnda dokumenten framhålles den syn på saken, som överensstämmer med våra intressen som arbeterskor.

Under debatten i Odelsstinget förekommo många utomordentliga inlägg i frågan och hävdades den principen, att män och kvinnor böra ställas under samma villkor på arbetsmarknaden. Först när de lyda under gemensamma lagar, kunna de arbeta sig fram till ljusare och bättre levnadsvillkor. Förslaget att förbud för kvinnors nattarbete inte skulle upptas till behandling under innevarande Odelssting antogs med 54 röster mot 30 och mötte inte heller något motstånd i Lagtinget. Frågan är alltså för närvarande bordlagd, även om icke härav skulle följa att den för alla tider är bragt ur världen.

Presidenten Wilson för kvinnorösträtten.

Enligt meddelande från Amerika har presidenten Wilson nu förklarat, att han vid omröstningen i New Jersey, där han är röstberättigad, kommer att avge sin röst till förmån för kvinnorösträtten, ett meddelande som motsetts med spänning ej blott av Amerikas rösträttskvinnor utan av rösträttskvinnor världen runt.

Annonsera i Rösträtt för Kvinnor.

Annonspris 10 öre efter texten, 12 öre å textside pr mm.-höjd, spaltbredd 65 mm. Marginalannons samt annons å bestämd plats 20 öre pr mm. Årsannonser 20 % rabatt, halvårs 10 % rabatt, kvartals 5 % rabatt. För annons till införing 1 eller 2 gånger torde likvid medfölja ordern. Annons bör vara insänd senast 5 dagar före tidningens utgivningsdatum till Rösträtt för Kvinnors expedition, Lästmakaregatan 6, Stockholm. För annonsavdelningen: Rikstel. Norr 600, Allm. tel. 14729, mellan 9 f. m. och 7 e. m.

LAGERSONS SKOMAGASIN

Jakobsgatan 18 - Fredsgatan 8

Ett besök på vår nyaste advokatbyrå.

En imponerande namnskyld vid porten, Vallingatan 18 och en halv trappa upp till den Kvinnliga juridiska byrån, där fordom fröken Anna Peterson, men numera jur. kand. Eva Andén residerar. Genom ett stort och rymligt väntrum föras vi in i det allra heligaste och fröken Andén reser sig från det stora skrivbordet, som erbjuder en såpass rymlig yta, som en jurist kan tarva för sina handlingar och lagböcker.

— Snälla advokaten, det är varken fråga om skilsmässa eller arvstvist eller något sådant, bara en liten intervju.

Fröken Andén, som i förbigående sagt gjorde ett så vederhäftigt och förtroendeingivande intryck att man inte skulle tvekat att lägga sina kinkiga spörsmål i hennes händer, såg genast en smula stram och tillknäppt ut.

— Det finns verkligen ingenting alls att berätta, ingenting alls. Kom tillbaka om ett år.

— Ett år — sade jag dröjande, det är en bra lång tid.

— Ja, varsågod och sitt ned så länge.

Under de första ögonblickens tystnad tog jag interiören i betraktande. Det amerikanska skrivbordet, kassaskåpet, skelletet av en skrivmaskin, som skönjdes under ett växdukshölje, en soffa och ett par stolar. En fullt korrekt juridisk omgivning, men de persiska vävnaderna i varma och smältande färgnyanser gävo ändå en fläkt av kvinnlighet åt inredningen.

— Jaha advokaten, här finns många blanka blad, började jag och bladdrade i anteckningsboken.

— Vad är det ni vill veta?

— Några data ur ert liv till exempel.

— Juris kandidatexamen 1912, under ett år ledare av de Bergman-Österbergska samhällskurserna, tjänstgöring på domarkansli i Norra Roslags och Falu domsagor, anställd på Tjerneld och Morssings advokatbyrå och nu här, räknade fröken Andén upp med en fermité, som gjorde det svårt för penan att löpa i samma takt.

— Och klienterna?

— Jag har ju så nyss börjat, men de dugga ändå ganska tätt.

— Kvinnan jag mötte i trappan, hon hade två små barn med sig, kom kanske härifrån?

— Jaså, ni mötte henne, då såg ni väl också hur blåslagen hon var. Hon vill skiljas, men mannen vill inte och han tvingar henne genom att neka henne barnen. Misshandlar henne grovt, men hon har inga vittnen. Sådana uppträden vill man ju helst inte ha vittnen till. Nåja, hon kan ju vara svår hon också, men i alla fall... Man får vara med om många ruskiga saker, när människor vänder ut och in på sitt privatliv. Här gick de stackars barnen och larvade omkring, medan modern berättade sin lidandes historia. Hon hade inte haft någonstans att göra av dem.

I samband med dessa de mindre bemedlades svårigheter i äktenskapet och utom detsamma, berättade fröken Andén, att hon ämnade upprätta en juridisk poliklinik, där hon en gång i veckan lämnar avgiftsfria råd och upplysningar.

— Det finns väl inte många kvinnliga advokater i Stockholm, så en kvinnlig juridisk byrå har säkert en uppgift att fylla.

— Så vitt jag vet, är det endast fru Hansson-Söderqvist och jag själv.

— Frågan om de kvinnliga advokaterna har väl blivit än mera aktuell

KARL STAAFF.

Så har då allas vår besegrare döden fält honom, förgrundsfiguren i svensk frisinnad politik, mannen med det livslånga fasthållandet vid sin ungdoms ideal, kämpen för de små och svagas rätt, den varma fosterlandsvännen, som satte Sveriges väl, såsom han uppfattade det, långt över sin egen eller sitt partis framgång.

Sällan har en svensk missförstått så grundligt, hatats och smädats så intensivt som denne svåråtkomlige man med sitt varma hjärta och sina rena händer. I vilken grad han lidit under de illvilliga anfallen och det måttlösa förtälet, har han väl knappast anförtrott åt någon, men för att förstå att han lidit, behöver man blott vara människa. Men ingen personlig bitterhet eller smärta kunde hindra honom att till det sista oavlatligt verka för sitt lands bästa, vilket under nuvarande förhållanden betydde, att han med hela sin auktoritet understödde den uppriktiga neutralitetspolitik, som företrädes av den regering, som efter den 6 febr. kom till makten. Att han gick bort utan att ha fått se utlösningen av den spänning, i vilken världskriget försatt varje land och varje människa i Europa, förstärker i sin mån den tragik, som i trots av allt omböljar Karl Staaffs gestalt.

Då tiden virvlat bort dunsterna från partifanatismens gasbomber, skall hans personlighet och hans verk uppskattas efter förtjänst. Man skall inse, att hans misstag berodde på den oundvikliga begränsning, som varje människa bär med sig i och med sin egen natur, men hans vilja till samhällsrättfärdighet, hans brinnande fosterlandskärlek, hans lysande intelligens, hans aldrig svikande pliktstrohet och hans ledarförmåga skola ställa honom på den plats i Sveriges politiska historia, som med rätta tillkommer honom.

De svenska rösträttskvinnorna ha i honom förlorat ett pålitligt stöd och en varm vän. Länge nog uppfattade han — såväl som det överväldigande flertalet — striden för allmän rösträtt utslutande som en kamp för människans politiska rättigheter. Men då det blev honom klart, att de svenska kvinnorna på allvar eftersträvade att bli erkända som fullmyndiga medborgare, insåg

han rättvisan i deras fordran. Och från denna stund blev kvinnornas rösträttsfråga för honom en rättfärdighetssak, och han gav den sitt starka stöd. Icke mindre än fyra gånger framförde han frågan i riksdagen i form av motioner, undertecknade av Liberala samlingspartiets förtroenderåd, och vid 1912 års riksdag framlade den Staaffska regeringen en kunglig proposition om politisk rösträtt och valbarhet för kvinnor på samma villkor som för män. Ehuru tillstyrkt av konstitutionsutskottet strandade frågan åter på Förstakammarmajoritetens motstånd. Ingen av de kvinnor, som åhörde rösträtsdebatten i denna kammar, kan någonsin glömma statsminister Staaffs storstilade anförande vid detta tillfälle. Han ansåg att det krav, som framställdes av kvinnorna omöjligt kunde tillfredsställas genom något annat än sin egen uppfyllelse, därför att det ingenting annat vore än ett nytt uppslag på ett särskilt område av den största politiska kraft, som verkat under mer än ett sekel, den politiska kraft, som den franska revolutionen formulerade som fordran på jämlikhet. De ofrälse störtade adelsprivilegierna, de medellösa censusrösträtten och införde vad man kallat den allmänna rösträtten, kallat, intill dess kvinnorna fordrat att bli behandlade som fullmyndiga medborgare. Likaväl skulle också kvinnorna nå fram till sitt mål. Kvinnornas fordran på rösträtt vore ju också den naturliga följden av den utflyttning i samhällsarbetet, som utvecklingen medfört och som ej kunde vridas tillbaka.

Karl Staaffs uppfattning av kvinnorösträtten som ett krav, grundat på rättvisa och samhällsrättfärdighet förnekade sig aldrig. Han avspisade oss icke med vackra, till intet förbindande ord, han anslog ingen chevaleresk ton. Han tog oss på allvar och behandlade oss ärligt och rättframt. Vi kände, att på honom kunde vi lita, han ville arbeta för oss utan alla bihänsyn, ty kvinnorösträtten ingick som ett led i hans på djupa studier grundade politiska uppfattning. Vid Karl Staaffs bår vilja Sveriges rösträttskvinnor frambära sin djupa tacksamhet till honom, den storstilade och uppriktige främjaren av deras sak.

Anna Whitlock.

genom att fru Hofvander-Sandberg nekades att uppträda inför rätta, fast hon hade sin mans fullmakt. Tror advokaten att hon har någon utsikt att vinna, när hon vädjar till högre rätt?

— Det tror jag inte. Frågan om man kan upphäva målsmanskapet genom fullmakt är mycket omtvistad. I rättegångsbalkens 15 kap. § 3 står det nämligen: "Den som under målsman står, får ej uppträda som fullmäktig i rättegång." Frågan hänger alltså intimt samman med målsmanskapet och först när vi få bort detta, som är roten och upphovet till så mycket annat ont, kan det bli ändring i dessa absurda förhållanden. Betydelsen av att fru Hofvander-Sandberg vädjar till högre instans är att frågan kommer under debatt, och att människor bli väckta,

De slumra så lätt till och behöva en uppräckning då och då.

Klockan ringde därute och vi ansågo oss inte längre ha rätt att uppta fröken Andéns tid.

Besöket på hennes byrå och hennes egen sympatiska person, fastslog emellertid betydelsen av att kvinnorna numera ha kvinnliga advokater att vända sig till, och att denna gren av kvinnlig verksamhet, som hittills varit ganska oprövad, går en rik utveckling till mötes.

Fröken Andén är i rösträttskretsar väl känd, dels såsom ledare av de Bergman-Österbergska samhällskurserna och dels genom sitt uppträdande i diskussionen rörande äktenskapslagarna, där hon på ett sakligt och vederhäftigt sätt framförde sådana syn-

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co

Kungl. Hofleverantör

Rikst. 429 Fredsgatan 3, Stockholm. A. T. 50 48

Sveriges äldsta, största o. bäst renommerade specialaffär i

Siden- & Ylle-Klädningsstyger

Provet. landsorten skänkas gratis o. franco.

Låt komiskt tvätt
fa och pråsa Ed
ra kostymer hos
ov och Ni blir
belåten.

Örgryte Kemiska

Tvätt- och Färgeri Aktiebolag Göteborg

47
Västerlånggatan
(i d. Barnängens lokal).
ASTRID SÖDERQUIST
KAPPAFFÄR
1 Klass Damskrädderi.
Alltid välsorterat lager i fördelaktiga prislägen.
Specialité:
J. A. WETTERGREN'S FABRIKATER.

"Vad kvinnan duger till"

är rubriken på en ledande artikel, som nyligen stått att läsa i Lunds Dagblad (h.). Tidningen skriver:

"Så fort här hemma blir tal om, att någon ny verksamhetsmöjlighet skall öppnas för kvinnorna, sättes det alltid i fråga, om hon "passar" eller "duger" att sköta de nya affärerna. Därom överlägges djupsinnigt och ingående av pressen och av "sakkunnige", och alla utgå från såsom ett axiom, att männen i allt äro kvinnorna överlägsna, och att dessa sistnämnda äro ett slags mindervärdiga människor, som man endast med stor försiktighet och urskilning kan släppa in på männens hittills monopoliserade arbetsfält.

Det kunde icke skada om dylika viktighetsmakare finge studera ämnet i de krigförande länderna. Där ha kvinnorna under ett års tid haft tillfälle att dokumentera sin duglighet både i praktiskt arbete, som hittills alltid utförts av männen, och i ledareställning."

Så citeras märket Volmar, som skriver från Paris:

"Om man här så föga lider av kriget, om livet går sin gång liksom affärerna, är det parisiskans förtjänst. Mannen är ute i kriget, hustrun står i butiken, sköter affärerna, tar till och med hans yrke. Hon duger inte till stenhuggare men annars duger hon till nästan allt. Jag vet till och med en kvinna, gift med en veterinär, som utan examen remplacerar mannen så bra, att hans klientel ökas under hans frånvaro. Veckorna innan han mobiliserades satte han henne in i de vanliga fall, som förekomma, och nu sköter hon hans praktik. Om kvinnorna i allmänhet fått mannens tekniska utbildning skulle denne under kriget bli överflödig. Överallt ser man nu kvinnor som konduktörer, bank- och postbiträden, till och med brevbarare. I början var det inte utan opposition, men nu har man vant sig vid "la patronne". Min kollevertör, som mobiliserats jämte sin son, remplaceras av sin hustru. Men så är hon också en jättestark auvergniska. Alla kolbarare här komma från Auvergne och äro härdade bergsbor, som det hårda yrket kräver."

Varpå Lunds Dagblad tillägger:

"Detta omdöme är fältt om världens som mest "kvinnlig" ansedd kvinna. Vem hade tänkt sig parisiskan sådan! Nu har hon emellertid visat att hon icke är den bortklemade modedocka, som man trott, utan att hon är fullt rustad att möta även livets allvar.

Liknande saker berättas både från England och Tyskland. Överallt ha kvinnorna under kriget gripit in och ersatt mannen och gjort det förträffligt.

Männe icke detta tyder på, att hon är värdig och mogen både att delta i landets styrelse och att utföra arbete av vad slag och beskaffenhet som helst."

punkter, som till och med en borgmästare i riksdagen erkände sig inte ha kommit att reflektera över.

Fröken Andén, som är rik på idéer och uppslag, torde inom Stockholms rösträttskretsar snart ånyo göra sig påmint genom att väcka diskussion i en fråga inom äktenskapslagstiftningen, som ligger henne varmt om hjärtat, och som gäller ingenting mindre än ett nytt rättsinstitut. Man kan också känna sig övertygad om, att fröken Andén inte kommer att stelna i någon juridisk formalism, hon står i livlig kontakt med dagens frågor och har blick för vad tiden kräver. Vi tillönska henne därför all framgång på hennes nya verksamhetsområde.

G. H. E.

En bild och ett komplement.

Den svenske statsminister, som första gången i Sverige framlade en kunglig proposition om politisk rösträtt för kvinnor, har därmed gjort sig förtjänt att med tacksamhet ihågkommas av alla medlemmar av den kvinnliga rösträttsrörelsen i Sverige.

En annan hand kommer att teckna hans minnesruna i Rösträtt för Kvinnor. Det tillkommer en representant för dem som politiskt stodo honom nära. Dessa rader äro blott ett litet komplement därtill.

— — — På 1880-talet studerade vid Uppsala universitet en skygg, vek, ensam flicka, den första som fullföljde sina studier ända till den högre examen, filosofie doktorsgraden, instängd och bunden som ingen familjeflicka nu är. Få och sparsamma voro de glimtar hon fick av "studentliv" utanför föreläsningssalens väggar. Med barnslig förtjusning berättade Ellen Fries i de täta breven till sina innerligt avhållna föräldrar det lilla hon då och då kunde ha att förmåla om en sådan glimt. En gång var det om en nationsfest, där nationens tre kvinnliga medlemmar firats framför de övriga inbjudna damerna, och där den studentikosa höjdpunkten var en promenad omkring rummet under sången: "Sjung om studentens lyckliga dar." "Studenterna började tåga, jag hade ingen tanke på att vara med. Så kom Karl Staaff och med en snäll ungdomsfrisk vilja fick han mig med."

Hur rörande barnsligt att Ellen Fries om detta kunde säga, att det var ett av de stämmingsrikaste ögonblick hon haft. "Jag tyckte det ägrade en jämlikhetens och ungdomsfriskhetens framtid, för vilken jag kunde gått i döden."

En barnslig och betecknande tavla. Den ensamt uppfosttrade officersdottern, dotter i starkare grad än de allra flesta, den hjärtefromma kvinnliga Ellen Fries, som så gärna önskade få känna sig som riktig student, fast hon var flicka, hade "de röda" studenterna att tacka för sina gladaste "studentminnen".

När statsminister Staaff uppträdde för kvinnornas rätt, var det i överensstämmelse med tidiga ungdomstraditioner. En bild som den här framkallade "bevisar" intet. Men det är ju ej meningen här.

Hilma Borelius.

Hur vi kunna hålla vår fråga levande.

En rösträttsdialog.

Den aktiva: Är du rösträttskvinna?
Den passiva: Ja, visst är jag rösträttskvinna. Jag har i många år betalat min avgift till F. K. P. R., och jag prenumererar på Rösträtt för Kvinnor, och jag försummar sällan ett rösträttsmöte. Visst är jag rösträttskvinna.

A. Ja, detta är ju gott och väl, men är det nog?

P. Vad kunde jag göra mera?
A. Tusen saker, som falla sig naturliga för de sanna rösträttskvinnorna, för de aktiva, men som förefalla främmande för dem, som ännu bara äro ett namn, ett nummer i matrikeln. Vad vi behöva nu är aktiva medlemmar, kvinnor, för vilka rösträttsfrågan har blivit en levande fråga, har blivit liksom en del av deras eget jag.

P. Men alla kunna ju inte sitta i styrelserna, alla kunna ju inte hålla föredrag och skriva tidningsartiklar.

A. Nej, det är sant, men alla kunna göra något. Det finnes inte en medlem i en rösträttsförening, som är så ringa eller så obetydlig, att hon inte kan göra en direkt insats i arbetet, och ofta är det bara brist på företagsamhet, som håller tillbaka, då vi borde tråda fram och erbjuda våra tjänster. Det har blivit en vana hos de många att lägga arbetsbördan på de få. Och en sådan arbetsfördelning befördrar inte saken.

P. Då vi samlade namn under opinionsyttringen, hade jag ett distrikt, och då kunde jag arbeta för saken, men nu ha vi ju ingenting sådant i gång, nu kan man ingenting göra.

A. Detta är ett stort misstag. Vi kunna göra lika mycket nu och mycket mera. Nu skola vi skörda, där vi sådde under namnsamlingsåret. Vi skola återknyta förbindelserna med de hundratusende kvinnorna i stad och på land, med alla dem, som gävo sitt namn, men som då inte ännu voro mogna att gå in i våra föreningar. Nu skola vi göra dem till medlemmar och till prenumeranter på Rösträtt för Kvinnor. Vi skola bilda nya rösträttscentra överallt ute i bygderna, så att det till slut inte finnes en ort, den må vara aldrig så avlägsen och aldrig så otillgänglig, som inte blivit innesluten i det stora rösträttsnätet. Till dess att detta är gjort, finnes det arbete och mycket arbete för alla.

A. Ja, men detta är ett arbete, som ändå inte alla kunna vara med om. Finns det inte något annat, något, som så att säga ligger närmare, något som kan göras inom själva föreningen?

A. Det finns säkert ingen föreningsordförande, som inte skulle kunna dela ut massor av arbetsuppgifter, om medlemmarna bara ville anmäla sig till dem. Hur är det t. ex. med litteraturförsäljningen vid rösträttsmötena? Finns det någon inom varje förening, som ser till att det alltid finns ett bord med rösträttslitteratur, vykort, rösträtts- och agitationsmärken, medlemskort och sista numret av Rösträtt för Kvinnor på mötena och tillräckligt med personer, som gå omkring och sälja. Sälja litteratur och tidningar och ta upp medlemsavgifter och prenumerationsavgifter på tidningen är ett arbete, som lämpar sig särskilt väl för de yngre medlemmarna inom föreningarna, likaså att gå omkring med rösträttsparabössor och ta upp kollekt för rösträttsarbetet. Alltid kan det bli någon slant i bössan. Och vi få lägga bort blygheten och försagdheten och inte låta oss avskräcka, därför att det kanske aldrig gjorts förut.

P. Detta passar ju bra för de unga, men det kan ju finnas äldre medlemmar också och många, som inte orka så mycket.

A. Till dem skulle jag vilja säga: skriv kuvert! Det förekommer väl inom de flesta föreningar, att det göres någon större utskickning åtminstone någon gång under året, och då är alltid svårigheten att få personer, som vilja skriva kuvert. Det är i allmänhet, som om kuvertskrivning vore något så underordnat, att ingen vill göra det. Det vore önskvärt, att rösträttskvinnorna allt mer och mer komme till insikt om, att då det gäller en stor sak, sådan som rösträtten, är intet arbete för underordnat, inte ens att skriva kuvert och sätta på frimärken. Så snart ett arbete är behövt för sakens skull, borde det inte vara svårt att få villiga händer till det. För en trött hjärna kan ett mekaniskt arbete sådant som t. ex. kuvertskrivning dessutom vara en vila.

P. Men man hör så ofta missnöje med de s. k. frivilliga arbetskrafterna, att man blir nästan rädd att erbjuda sina

tjänster.

A. Det är därför, att själva det arbete, som utföres av de frivilliga krafterna i allmänhet — och med stor orätt — underskattas. Undervärdera aldrig ett arbete, icke ens det till synes mest obetydliga, och det blir utfört på ett annat sätt. Lär medlemmarna, att de alla och en var ha sin särskilda plats att fylla och sin del i answeret, att rösträttsarbete inte bara består i att hålla tal och att skriva artiklar. Den, som ordnar ett möte eller ett samkväm med alla dess detaljer, så att ingenting klickar, gör ofta lika mycket för sakens framgång, som den, som en stund från talarstolen förmår hålla publikens uppmärksamhet fången.

P. Finns det inte också något, som heter den tysta agitationen, något, som man kan göra, även om man av ett eller annat skäl inte är i tillfälle att ta del i det direkta föreningsarbetet?

A. Jo, det finns det. Först och främst bör man naturligtvis alltid bära rösträttsmärket. Det är ju endast en enkel åtgärd för att visa saken trohet. Så bör man aldrig använda andra brevkort än de, som rösträttsföreningarna givit ut, och aldrig avsända någon postförsändelse av någon sort utan att åsätta den ett agitationsmärke. Rösträtt för Kvinnor lämpar sig utmärkt för den tysta agitationen, den läser man på båtar, järnvägar och i spårsvagnar, och den lämnar man efter sig, varhelst man kan. Och så prenumererar man på den åt vänner och anhöriga, som ännu inte blivit omvända, och man handlar hos dem, som annonsera i tidningen. Kan man därtill förmå någon av de affärer, där man är kund, att sätta in en god gärning, så har man gjort en verklig anledning.

P. Det förefaller, som om det inte finnes något område i livet, som inte lämpar sig för rösträttsagitation.

A. Nej, det är alldeles riktigt, och den sanna rösträttskvinnan försummar inte något tillfälle att direkt eller indirekt göra propaganda för saken. För den, för vilken rösträtten en gång blivit levande, blir var tanke, var handling — medvetet eller omedvetet — ett inlägg för frågan. Det är sådana rösträttskvinnor vi behöva, för att kunna hålla rösträttsfrågan levande. Och då segerns dag kommer, blir det de, som arbetat mest, som glädjas mest.

P. Ja, den dagen tror jag inte, att någon vill räknas till de passiva.

X.

Pärhalsbandet från Egypten.

I alla länder, även i dem, där kvinnorrörelsen inte gjort några snabbare framsteg, ha de tänkande kvinnorna insett, att de band man lagt på dem endast äro orsakade av mänsklig blindhet och ingalunda något utslag av naturens lagar eller Guds vilja. Som en illustration härtill meddela vi följande märkliga berättelse från Egypten, som Mrs Brackett Bishop delgivit redaktören för den amerikanska rösträtts-tidningen The Woman's Journal.

Då Mrs Bishop och hennes man voro i Kairo, beskagnade dragomanen en dag ett amerikanskt slanguttryck. Då Mrs Bishop frågade honom, vad det betydde, uttalade han sin förvåning över att hon, som kom från Chicago, inte skulle känna till det.

— De fina människorna i Chicago tala inte på det sättet, sade Mrs Bishop.

Dragomanen svarade hånfullt:

— De finaste människorna, som reser från Chicago till Egypten, äro de unga kvinnorna, som gift sig med gamla män med tjocka plånböcker. Mrs Bishop lät honom då förstå, att de verkligen fina människorna i Chicago inte gifte sig för pengar.

— I Amerika ha vi stor vördnad för äktenskapet, sade hon. Ett äktenskap är inte ett verkligt äktenskap, om inte både kärlek och visdom få råda. Mannen blir inte en helgjuten personlighet utan kvinnan och inte heller kvinnan utan mannen. Var och en är i besittning av egenskaper, som

den andra saknar. Man och kvinna äro som hjärnans båda hemisfärer, lider den ena skada, blir den andra förlamad. De höra tillsammans och arbeta gemensamt.

Den unge mannen svarade:
— Jag har ledsagat hundratal resenärer, men ni är den första, som talat till mig så, som min moder talar.

När han nästa dag träffade Mrs Bishop, sade han:

Jag ser, att det är något ni önskar, och denna er önskan skall jag uppfylla.

Hon svarade:

— Det är omöjligt. Jag skulle vilja se ett typiskt arabiskt hem, ett sådant som är stängt för alla européer.

Dragomanen svarade:

— I går berättade jag för min moder allt vad ni yttrat om äktenskapet, och hon sade: "Den kvinnan måste vara en arab. Jag kan inte veta på vad sätt hon blivit skild från sin stam, men endast araberna veta den verkliga betydelsen av äktenskapet." Hon skulle gärna vilja råka er och hon inbjuder er till sitt hem.

Mr och Mrs Bishop voro förtjusta över denna inbjudning. De redo med sin förare genom öknerna till Mena, den äldsta byn i Egypten. Familjen var i goda omständigheter. Dragomanen ägnade sig åt sitt yrke, inte av pekuniära skäl, utan därför att det bragte honom i kontakt med många bildade västerlänningar och ökade hans kunskaper.

Det rum, där de främmande mottogos, var beläget i andra våningen i huset och runt

väggarna voro sidenkuddar utbredda. Här serverades kaffet. Mr Bishop fick inte komma längre, men Mrs Bishop fördes till nästa våning, där en vacker kvinna, ledsagad av tvänne tjänarinnor, som buro upp hennes klänning, trädde henne till mötes. Husets värdinna var inte särskilt mörk. Hyn påminde mera om en spanjorskas, ansiktet var intelligent med strålände ögon, och det bruna håret föll i ringlar ned på den vita halsen. Man förstod genast, att det var en förfinaad kvinna man hade inför sig. Fastän hon var moder till fyra fullvuxna söner, såg hon inte ut att vara mer än trettiofem år. När hon stod vid sidan av sin son, sade han om hennes längd:

— Hon räcker mig till hjärtat.

Modern svarade:

— Han är mitt hjärta.

Och hon berättade, vilken god son han var.

— Ingen av mina söner har någonsin förorsakat mig sorg, sade hon.

Modern talade franska, men sonen behärskade också engelska.

Sedan de samtalat en stund, överväldigades Mrs Bishop av den tanken, att denna intelligentia kvinna under tio år levat i dessa rum, utan att gå ut, och att hon, man visste inte, i hur många år, alltjämt skulle tillbringa sin anketed där, och hon började att gråta.

Både modern och sonen tycktes förstå orsaken till hennes tårar. De torkade dem med sina näsdukar, och sonen sade milt:

— Er man kommer att vredgas, därför att vi orsakat er sorg.

Mrs Bishop svarade:

— Nej, han kommer att förstå mig.

Modern sände sin tjänarinna efter ett halsband av vackra gröna och gyllene pärlor, som hon fäste kring Mrs Bishops hals och sade:

— Gråt inte över mitt lands fördomar. Varje land har sina fördomar och traditioner, och det är männen, som skapat dem. De enda lagar, som ge full rättvisa åt alla, äro Allahs lagar. Jag har vinden, vattnet och solen. De äro Allahs gåvor, och de skänka glädje åt alla och äro orörda av människor. I vårt land måste vi finna oss i fördomarna, ty de leda till frihet, emedan vi lära oss inse Allahs egna lagar. Ert lands fördomar äro lika svåra för er att uthärda som våra äro för oss, men ni äro vana vid dem, och därför synas våra så mycket tyngre.

Under sina resor i orienten har Mrs Bishop skaffat sig en mycket värdefull samling av pärhalsband, representerande smakriktningen hos både vilda och civiliserade folkslag och en del voro flera tusen år gamla. Mrs Bishop visade denna samling för The Woman's Journal's redaktör, men intet smycke syntes miss Blackwell så kostbart, som det halsband av gröna och gyllene pärlor, vilket var förbundet med den rörande berättelsen om arabkvinnans hem i Egypten.

En förlust inom den internationella rösträttsrörelsen.

James Keir Hardie †.

Kvinnorösträttens pionjärer bli allt färre. Nyss har den svenska rösträttsrörelsen i Karl Staaff mist sitt pålitligaste stöd och i England har en av kvinnornas förkämpar, James Keir Hardie, lämnat ett stort och oersättligt tomrum efter sig. Keir Hardies karriär, hurusom han från vanlig kolgruvarbetare genom sin eminenta begåvning och sina egenskaper som ledare svingade sig upp till en betydande politisk ställning, han var under en lång följd av år arbetarpartiets främste man, torde genom de tidningsartiklar som förekommit vara väl bekant. Men hans betydelse för den engelska rösträttsrörelsen och hans strävan att åt kvinnorna förskaffa samma medborgerliga rättigheter som åt männen, ha, så vitt vi veta, inte på något ställe förekommit. Dock var detta ett av de reformsträvanden han satte främst, och de, som bevisade rösträttskongressen i Budapest, glömma nog aldrig hans eldande tal och hans imponerande personlighet med drag av profetisk stränghet. Keir Hardie var en man, som med logisk klarhet och beräkning följde tidsrörelsens många problem. Han hörde inte till dem, som sätta allt på ett tärningskast, och som otåligt vänta att det nysådda kornet skall mogna till skörd. Han visste att omvårdningarna försiggå långsamt, och att i synnerhet det konservativa engelska öfolket endast småningom och gradvis omfattar en reform, som bryter mot härdvunnen tradition. Därför ansåg han, att män såväl som kvinnor borde nöja sig med begränsningar i rösträtten, om de inte på en gång kunde få den genomförd utan alla streck. Hans erfarenhet av det politiska livet i England sade honom, att bästa sättet att främja den fullständiga rösträtten vore att åtminstone först ge de självförsörjande kvinnorna rösträtt. Funnes det endast några kvinnliga väljare, så skulle männen vänja sig vid att avstå från det monopol på utövandet av makt, som under århundraden varit deras, och vägen beredas för en friare rättsordning.

Ur en i England utkommen broschyr citera vi följande uttalande, vilket bättre än långa utläggningar visar hans ställning till frågan:

Jag har inte mycket att säga dem, som äro motståndare till kvinnans medborgarrätt. Det är bättre att beklaga dem än att resonera med dem. Men när de förutspå den syndaföd, som måste bli en följd av rösträtten, då hänvisar jag dem till kolonierna. Där äro kvinnorna medborgare, men de ha inte för den skull upphört att vara hustrur och mödrar. Deras livssyn har vidgats genom rösträtten, som antingen de velat det eller ej, nödgat dem att omfatta politiska och sociala frågor med ett visst intresse. På så sätt äro de ägnade att bli bättre ledsagare åt sina män och — jag säger detta med djup övertygelse — bättre mödrar. De kvinnor, vilkas intresser begränsas av grytor och pannor, skvaler med grannarna och trätor med mannen, kunna icke, vore de än så ömma och moderliga, verka annat än hämmande på sina barns nyvaknade intelligens. Vidga moderns syn på tingen och man öppnar en ny värld för barnet, och mången yngling, som nu av brist på sina närmastes förståelse ute i livet söker den sympati och det kamratskap, som han endast kan finna hos en bildad och vidsynt mor, skulle med starka band vara fäst vid hemmet. Statsmän och reformatorer erkänna också villigt, att kvinnans inflytande i politiken verkat i en god och sund riktning.

Den tidsålder, som tilldelade kvinnan rollen av 'halvt ängel, halvt idiot', är numera en övervunnen ståndpunkt. Hon kämpar sig till en ställning på alla områden. Inom det industriella arbetet uppträ hon tävlande med mannen. På den akademiska

Kvinnornas Kalender 1916.

Framför mig ligger en liten lækker volyim i gult band och över det internationella rösträttsmärket står i guldbokstäver tryckt Kvinnornas Kalender. Det är den länge bebadade som nu blivit verklighet genom Göteborgs F. K. P. R:s initiativkraft och energi. En särskild honnör måste framföras åt kalenderns nitiska och duktiga redaktör, fröken Hildur Öijer, som på ett så utmärkt sätt förstätt att kombinera det smakfulla med det nyttiga. Slår man upp den lilla boken, fäster man sig allra först vid illustrationerna, som äro valda med god urskillning. Från V. U:s välbekanta drag föras vi ned till Vättern i det minnesrika ögonblick, då Gerda Planting-Gyllenbåga framför rösträttskvinnornas tack till Ellen Key och vidare till Haag via Köpenhamn. Efter ett kortfattat och innehållsrikt företal möter oss en stämmingsfull dikt Mod, författad av Elsa Collin, som är känd från Rösträtt för Kvinnors spalter, och sedan följer ett sammandrag av Den nya lagen om äktenskaps ingående och upplösning, klart och överskådligt skrivet av jur. kand. Eva Andén. Dr. Gulli Petrini bidrar med en artikel om de för vår rösträttsseger så viktiga landstingsvalen och Frigga Carlberg saknas inte heller. Hennes namn står under en mycket väl skriven och sakrik uppsats, Vad man spått — och hur det gått, i vilken hon, enkelt uttryckt, slår huvudet på spiken.

Sedan följa många vita blad med årets alla dagar, och då även blyertspenna medföljer kalendern, kunna kvinnorna här anteckna den nytta de gjort och det arbete de utfört för rösträttens sak. Det bör ju vid årets slut kunna bli ett ganska intressant dokument. För varje månad finnes även införd en tryckt sentens av förkämparna för ljus och frihet: Susan Anthony, Fredrik Borg, Björnstjerne Björnson, för att endast nämna några namn. I slutet av boken är hela L. K. P. R:s Minneslista intagen.

Kalendern föreligger alltså färdig och naturligtvis försummar ingen rösträttskvinna att skaffa sig den. När man betänker, vad alla dessa sammanlagda kronor komma att tjäna för ett syfte, behållningen tillfaller nämligen resetalarefonden, så köper man nog hellre Kvinnornas Kalender än någon annan bok att ge bort i julklapp. Syftet är också tvåfalt. Med sitt tilltalande yttre förenar kalendern den egenskapen att vara av agitatorisk betydelse och bör därför inte saknas på någon kvinnas julbord. Tänk om vi kunde komma så långt. Låt oss åtminstone anstränga oss i den riktningen och dymedelst även visa erkänsla åt Göteborgs F. K. P. R., som raskt och beslutsamt satte den vackra idén i verket.

G. H. E.

banan intar hon en framskjuten ställning på grund av sin energi och sin intellektuella styrka. Förr eller senare tvingas mannen att erkänna henne som en like i fråga om arbete och han kunde inte göra detta bättre än genom att även erkänna henne som sin like ifråga om medborgarrätt. Och de, som underkänna kvinnans värde, borde ta del av de läkares och advokaters åsikter om henne, som med all kraft söka hindra hennes inträngande på deras områden. En kvinna kan bli Englands drottning, men hon har intet att skaffa på de områden, där landets högsta ämbetsmän vinna sin utbildning.

Kvinnornas politiska rösträtt är inte en partifråga. Min åsikt är, att kvinnorna inom politiken inte borde stödja något parti eller någon kandidat, som inte helt och hållet står på deras sida, och då skulle de, om inte vid denna session, så åtminstone vid nästa, i Underhuset få den motion genomförd, som gör dem delvis röstberättigade och politiskt jämställda med män. Detta är ett steg mot den allmänna rösträtten; men hurudana villkoren än må bli, måste de hålla fast vid den politiska jämlikheten.

Kvinnorna och läroverken.

Annun ett dokument.

EMIL HÄGG: *De svenska läroverkens förfall*. Elanders boktryckeri, Göteborg. 279 sid. Pris 3 kr.

Envar, som i denna kaotiska övergångstid mellan gammalt och nytt står i lärarekontakt med ett gymnasiums ungdomsskara, tvingas att stanna och ta sig en funderare över varthän utvecklingen väl skall leda. Trycket under förlitna och utdömda former har efterträtt av ett nytt lidande, som stundom tyckes övergå det andra: lösligheten, tänjbarheten och missbruket av nya former, som ännu ej danat någon hävd av självklara disciplinära förutsättningar till ryggrad för en skola, vars allra flesta lärarekrafter själva vuxit upp under det gamla systemet och med all god vilja stå som famlande gränsbor mellan gammalt och nytt. Var och en som känner skolfrågans allvar så brännande, att han för "vår ungdoms och vårt lands bästa" ropar ut sin oro och sin harm, är värd en allvarsam prövning av sina erfarenheter, de må nu ha hopförts till höger eller till vänster om den stora landsvägen. Jag tager sålunda författarens nit om läroverkens sak som utgångspunkt och centrum för denna anmälan och skall blott i andra hand något litet vidröra det stycke kvinno-psykologi, som utgör det teoretiska underlaget för förf:s fasa vid tanken på kvinnliga lärarekrafter användning i gossläroverken. (Förf:s utfall mot enskilda personer förbigår jag helt och hållet.)

De bägge grundfelen hos den moderna undervisningen ser förf. i den humanistiska bildningens förtylligande och i silkesvantarnas pedagogik.

Vad det förre beträffar, instämmer jag fullkomligt med författaren i att anse den oerhörda massfabrikationen av svenska studenter, kvinnliga som manliga, för nägonting mycket olycksdigert. För karaktärsbildning och initiativkraft är det löst påhängda kunskapsgepäck, för vilket individen aldrig haft ett uns av äkta intresse, för vilket han aldrig arbetat med liv och lust, utan endast tvångspluggat år efter år, en livsfara, mot vilken man icke nog kraftigt kan varna, såsom författaren också gör, framför allt ur samhällsliga synpunkter. Från ett humanistiskt bildningsideals synpunkt kan man, måhända alldeles särskilt om man är språklärare, gripas av förtvivlan inför "denna tröstlösa massa", som dock består av levande individer, som själva fara illa under perser, emedan den universitetsförberedande lärdomskolan — som ju egentligen är ett slags yrkesskola, också den —

ingalunda kan bestå alla dessa med den speciella träning de kunde behöva. "Vita mössan" är verkligen en fåfängans fetisch, åt vilken det i vårt land offras vansinnigt med pengar, lärarekraft, ungdomsår och mera sådant, det se undervisarne klarare än lärjungarnas målsmän än så länge.

Men att den moderna undervisningen skulle sikta åt en ytligare bildning än det gamla filologhumanistiska examensidealet, det måste bestämt bestriktas. Den vill ju trots allt bringa lärdomen och livet närmare varandra än den gamla skolan ens hade en tanke på. Den vill ej endast formellt träna intellektet, utan göra bildningsinnehållet så gripbart, som det vore möjligt. Den vill ju, som Pestalozzi uttryckte det, psykologisera undervisningstoffet, ej blott — om analogien tillåtes — logisera det.

Vill, ja!

Nog är det så gott först som sist att erkänna, hur långt vi stå från målet. Vi sakna i vår moderna skolbildning en central undervisningskärna, från vilken alla de enskilda facken liksom kunde utstråla. En sådan har filologien länge varit, en sådan var en gång teologien, kanske rättare dogmatiken med sitt imponerande, i sin glanstid allt rymmande, kunskapsystem. De nya kraven ha fört med sig ett bredvidvartannat av olika ämnen och olika tilläggnemetoder, som sannligen måste göra stora minus i fråga om det mera enhetligt filologiskt-logiskt inriktade kunskapskvantum, som förut presterats som mogenhetsexamen. Detta kunde dock endast betyda att nya bildningsdimensioner ändrat måtten för det gamla kunskapsplanet, utan att därför representera ett ringare kunskapsvärde, utan snarare motsatsen. Men tyvärr betyder det också en brist i fasthet och överskådlighet, som ej blott minskar den rent intellektuella träningen, utan också kan bli menlig för karaktären. Det långt ifrån ytliga, utan snarare alltför djupa kunskapsidealet, som icke enbart går ut från vissa kurser, som skola utläras, utan också från ett nytt tidsläges levande individer, vilkas behov det skall tillgodose (i statens intresse såväl som deras eget), kommer allt för lätt att i praktiken oscillera mellan kursen och individen på ett i hög grad olycksdigert sätt, varvid *det omutligas* majestät ersättes med något alltför tänjbart i bestämmelserna, något som gärna för mig må bära öknamnet silkesvantarnas pedagogik, då jag tror den vara alldeles lika dålig som överdriften åt motsatt håll: järnhandskarnas.

Målsmanskapets konsekvenser.

Förra året nekades praktiserande advokaten i Stockholm, fru Hilma Hansson-Söderqvist, att föra en av sina klienters talan inför rätta, och nu är ett liknande fall att notera från Skåne, dock med någon skiljaktighet. Fru Ester Hofvander-Sandberg från Eslöv, som i egenskap av gift kvinna nekades att uppträda som rättegångsbiträde, företedde nämligen fullmakt från sin man, men då lagen förbjuder sådana som stå under målsmanskap att uppträda inför rätta, förklarade sig rätten inte kunna bevilja hennes önskan. Fru Hofvander-Sandberg, som inte lät sig nöja med detta, har nu väddjat till högre instans. Ett lagändringsförslag, som medger gift kvinna att föra anans talan torde komma under behandling vid nästa års riksdag och de olägenheter, som de gifta kvinnliga juristerna varit utsatta för, och som mesterna menligt inverka på deras utövande av sitt yrke, därmed avlägsnas.

Films.

Efter underhandlingar mellan representanter för de engelska järnvägarnas styrelser och järnvägsmännens förening har man kommit överens om, att kvinnor, som med anledning av kriget användas i järnvägarnas tjänst, skola åtnjuta samma avlöningsförmåner som män i motsvarande grad. Denna bestämmelse gäller för alla järnvägar i England och Skottland.

Då Georg Brandes för 40 år sedan hade översatt John Stuart Mills "Subjection of Women" till danska, ville ingen tidning anmäla boken av fruktan, att den skulle uppmuntra de gifta kvinnorna att sätta sig upp mot sina män.

F. K. P. R. i Pennsylvania har på tre månader utdelat och sålt flygblad och broschyrer till ett antal av 1,227,473 st. Pennsylvania hör till de amerikanska stater, där kvinnorösträtten står under omröstning i år.

A. P. ANDERSSONS MÖBELAFFÄR
STOCKHOLM

Gamla Kungsholmsbrogatan 26
(andra huset från Drottninggatan)

Stort lager af finare och enkla

MÖBLER

i ek, mahogny, valnöt samt andra träslag afven målade, till billigaste priser.

Allm. Tel. 11410 Riks Tel. 6505

Kvinnor

som äro praktiska använda

Gahns Skursåpa

till porslin, emalj, diskbankar, kökekärl, golv och allt omålat.

Henrik Gahns Aktiebolag, Uppsala.

Advokat EVA ANDÉN

JURIS KAND.

Kvinnliga Juridiska Byrån

Vallingatan 18 - Stockholm G.

Rättegångar o. juridiska uppdrag av alla slag.

KL. 10-4.

Riks tel. 7576.

Allm. tel. 18336.

Där stå vi nu i en återvändsgränd. Det gäller antingen att, med vissa erfarenheter som vinst, återtåga, såsom författare yrkar. — Eller också att gå mycket längre fram, än vi hittills gått!

Detta sista låter väl som en billig glosa, än så länge. Men finge vi i den "nya undervisningen" såsom central bildningskärna en ämnesgrupp av starkt psykologisk i stället för i främsta rummet logisk karaktär, då kunde kanske en ny enhetlighet vinnas, av annan art än den gamla, en ryggrad för själsbildning, ej blott ett skyddande och formreglerande kalkskal. För det humanistiska gymnasiet tänker jag mig som sådant centralämne *historien* — i utvidgad betydelse, till sitt begrepp omfattande hela livets utveckling på jorden, alltså geologi, biologi,

Ek-, stats-, författnings-, religions-, äk- och litteraturhistoria, naturvetenskapligt icke hopprörda, men organiskt samhöriga genom en likartad psykologisk inriktning och med de olika kurserna så lagda, att dessa ämnen inbördes förstärka i stället för förtränga varandra. Uppräkningen avser ingen ämnesökning, utan anger endast ämnesinriktning. Vid sidan av det *levandes historia* kommer det *rent sakliga* värld (repr. av matematik, fysik, grammatik etc.), som ju från begreppet till siffran eller ändelsen kräver en helt annan metod, den *rent logiska*. Inom vissa ämnen, t. ex. språken, är det väl högst antagligt, att en inbördes sammanställd och förnuftigt avpassad språkhistorisk kurs skulle kunna bota en del av de revor i grammatisk kunskapsfasthet, som förmärks, sedan språkundervisningen ändrats. Liksom inom religionsundervisningen en medvetet psykologisk inriktning skulle komma att ge djupare resultat än haltandet mellan systematik och historia. Att bygga samman den psykologiskt betonade ämnesgruppen med den företädesvis logiskt inriktade, skulle naturligtvis kräva ett pedagogiskt geni, som — vi ännu vänta på. Har man författarens pessimistiska syn på detta ofärdiga nya, då kan man inte annat än blåsa till återtag med en gällande fanfar. Men har man ett okvulligt hopp, att detta "nya" skall kunna formas till en ny enhetlighet, när dess slyngelår väl äro överständna, då

måste man arbeta vidare — och tåga, medan man arbetar! —

På tal om den filologiska humanismen — vars danska representanter (i verket Tider och Typer) skildras i raden av präktiga rektorer och professorer — säger Wilhelm Andersen: "Al Humanisme er fra Begyndelsen af en Mandfolkekultur, men til at se Livet hører Kvindeøjne." Med detta citat från annat håll går jag över till den andra delen i boken, den som rör kvinnorna. Skulle jag nu påstå, att vid en sådan psykologisk inriktning av lärostoffet, som ovan antytts, kvinnorna med sin själsliga struktur äro skyldiga en stor pedagogisk insats, ja, då kan jag ju inte vänta annat, än att förf. och många med honom skola nämna detta en "kolartro" — de se ju i den världsmattande kvinnorörelsen en osund företeelse ägnad att bereda företräden åt en viss samhällsgrupp, till förfång för det stora hela, och visst icke en strömning, som inifrån drives av nya historiska nödvändigheter, till gagn för det stora hela. Jag skulle på tal om nya former för kvinnoarbete endast vilja citera vad författaren själv säger på tal om de klassiska språkens berättigande: "De få som kunna tala, känna instinktivt, att de även hos dem, som ej äro motståndare, sakna den resonans, det förstående av problemets djupaste innebörd, som är oundgängligt, för att ej deras tankar skola förefalla läsaren eller åhöraren som en kollektion av vackra ord."

Apropos kollektioner — fast inte precis av vackra ord — kan jag inte hålla inne min förundran över att förf., som bevismaterial mot kvinnors användbarhet i läroverken, i så stor utsträckning anför yttranden, som utifrån erotiska förhållanden (resp. missförhållanden), precisera erfarenheter om "kvinnan". Vi människor, kvinnor såväl som män, stå ju ändå till varandra i en massa andra relationer, inom vilka vi representera icke "könet", utan ett stycke *mänsklighet*, i manlig eller kvinnlig form. I detta föreliggande fall kunde ju bevis ävågbringas endast av den enquête, som ännu icke föreligger, nämligen vitsorden från dem, som på nära håll sett vårt skolarbete, våra rektorer och våra manliga arbetskamrater. Förf:s professors-citat gälla ju vetenskapliga prestationer och ej den praktiskt mänskliga gärning, som tillsammans med betygade intellektuella förutsättningar, ingår i undervisningsarbetet. Vi kvinnor stå dock här i den svåra situationen att icke blott söka fylla de manlighetens kvalifikationer, efter vilka man alltid mäter oss, utan även hävda den insats av kvinnlig psyke, som just ofta kunde fylla brister i undervisningen. Jag är långt ifrån att tro, att våra "personligheter" osvikligt skola förädla etc. etc. — jag instämmer med författaren i en livlig avsky för det svampaktiga missbruket av detta höga ord; de få, bland kvinnor såväl som män, inför vilka vi i vördnad våga ordet, verka på *allas* vårt innersta, oberoende av ålder, kön, tid och rum — men jag tror att de många präktiga eller dåliga lärarinnorna skola sätta in något annat — på gott och ont — än de många präktiga eller dåliga lärarne.

"Hur skall en kvinna, som aldrig varit pojke och aldrig kan bli karl, i mellanklasserna och på gymnasiet kunna förstå och finna sig till rätta med pojkar, som ingenting högre önska än bli riktiga karlar", frågar förf. För det första komma aldrig dessas lärare att bli ens till halva antalet kvinnliga! För det andra måste väl en "riktig karl" först och främst vara en mänsklig! Men för det tredje: har aldrig författaren märkt, att även ganska obetydliga kvinnor även utanför familjen ha en psykologisk instinkt för det ord eller den handling *ögonblicket* kräver gentemot en medmänniska, barn, gosse, kvinna eller man, inför vilken de

De svenska rösträttskvinnornas tacksamhet

mot den man, som framlade den första kungl. propositionen om rösträtt för kvinnor i vårt land, har vid underrättelsen om Karl Staaffs bortgång tagit sig uttryck på mångahanda sätt. Sålunda har L. K. P. R:s Verkställande Utskott till den avlidnes anhöriga avlätit en skrivelse av följande innehåll:

"Verkställande utskottet i Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt ber att till Eder få uttala sin varma medkänsla i den stora sorg som drabbat Eder.

Karl Staaffs bortgång kommer att kännas som en oersätlig förlust för vida kretsar av Sveriges folk och ej minst för dess rösträttskrävande kvinnor, vilkas sak han gjort till sin och för vilken han trofast och energiskt kämpade."

Till bären sände L. K. P. R. en krans av lager med band i rösträttsfärgerna och med följande inskription: "Karl Staaffs gärning för kvinnans medborgarrätt skall bevaras i tacksamt minne hos svenska kvinnor."

Till Stockholms F. K. P. R:s styrelse hade från enskilda föreningsmedlemmar förslag ingått, att föreningen skulle under eget standar deltaga i processionen till kyrkogården. Då varken Stockholms F. K. P. R. ej heller Landsföreningen äger något standar, kunde detta icke låta sig göra, men medlemmarna uppmanades att ändå ansluta sig till processionen. Ett imponerande antal rösträttskvinnor hörsammade också kallelsen och bildade en egen avdelning i det stora sorgetaget, där de med knippen av gula och vita blommor i händerna vittnade om vad deras sak förlorat med Karl Staaffs bortgång. Hopsamlade och nedlagda i krematoriet, blevo de enkla blommorna en sista tacksamhetsgård från de enskilda rösträttskvinnorna. Något tillfälle att vid själva begravningshögtidigheterna i ord få uttala ett tack från kvinnorna gavs icke.

Vid aftonens minnesfest på Strand Hotell fick dock det tack uttalas, på vilket säkert många under dagen väntat. Fru Ellen Haggen sökte där i ett varmt och vackert anförande att ge uttryck för svenska rösträttskvinnors känslor vid Karl Staaffs bår, känslor av sorg över hans alltför tidiga bortgång, känslor av tacksamhet för vad han verkat icke blott för deras egen stora fråga utan även för andra frågor, som böra ligga dem såsom kvinnor särskilt varmt om hjärtat: folknykterhet och fred.

Från vår läsekrets.

I stället för blommor.

En insändare har i Dagens Nyheter föreslagit, att alla de kvinnor, som gärna genom blommor velat hedra Karl Staaffs minne, men som icke varit i tillfälle därtill, i stället skulle — och på ett mera bestående sätt — hedra honom genom att understödja någon av de organisationer, som driva upplysningsverksamhet i de rättfärdiga idéers tjänst, för vilka han verkade, och nämner bland dessa även F. K. P. R. Det är för att låta denna tanke gå vidare, som undertecknad begär plats för dessa rader i Rösträtt för Kvinnors hårt anlitade spalter och i förhoppning, att tidningen vill åtaga sig insamlingen och redovisningen av eventuellt inkommande medel, vilka naturligtvis i första hand böra anslås till resettarefonden. G. I. V.

Rösträtt för Kvinnor vill gärna villfara insändarinnans önskan och hoppas, att förslaget skall väcka genklang i vida kretsar. Även de minsta bidrag mottagas naturligtvis tacksamt. Red.

stå i någon förpliktande relation? De förstå ofta andra utan så mycket teoretiska förberedelser och finna sig där för också lätt nog till rätta.

Nu menar visserligen författaren, att denna psykologiska instinkt alldeles förtvinar hos de ogifta kvinnorna. Och mot denna absoluta mening kunna vi ju endast sätta *argumentum ad hominem!* Förf. känner egentligen endast två sorters kvinnovarelser: den gifta kvinnan är den ena, den "gnatiga tant-typen" är den andra.

Kvinnornas Kalender

• 1916 •

är nu utkommen och anbefalles åt varje föreningsmedlem. Den lämpar sig synnerligen väl som julgåva och säljes till ett pris av 1 kr. pr exemplar.

Rekvisioner ställas till fröken Hildur Öjjer, Göteborg I, och mottagas även pr telefon Göteborg 13344 kl. 5-6 e. m.

Upplagan är begränsad, vadan beställningar skyndsamt böra verkställas.

Arbetet ute i landet.

Degerfors F. K. P. R. hade den 29 augusti anordnat ett möte i det fria vartill allmänheten inbjudits. Musik utfördes av mässingssextett och därefter talade fru Gerda Hellberg, Karlstad, över ämnet: Samhällsanda och folkhälsa. Föredraget, som samlat många åhörare, åhördes med synbart intresse och tacksamhet.

Eksjö F. K. P. R. hade torsdagen den 30 september kombinerat möte och samkväm å Nya konditoriet. Därvid meddelade ordföranden några paragrafer ur cirkulär 109, och föreningen beslöt verka för spridning av Rösträtt för Kvinnor och att genom utdebitering av 25 öre pr medlem få ett extra bidrag till L. K. P. R. Även beslöts att genom försäljning av flaggmärken och eventuellt Barnens julflagga få medel att stödja Eksjö barnkrubba. Sekreteraren föredrog därpå Upprop för varaktigt fred, och föreningen beslöt instämma däri. Efter samkvämet, som var livligt och animerat, höll fröken Hilda Svensson ett utomordentligt bra och utförligt föredrag om förhandlingarna vid sommarrösträttsmötet i Huskvarna.

Karlskoga F. K. P. R. har haft sommarsemester, sedan de den 5 juni firade de danska kvinnornas seger. Höstens första sammanträde ägde rum den 30 sept., varvid ordf. redogjorde för sommarens Huskvarnamöte och för fredssöndagen den 27 juni, som i Karlskoga samlat 500 deltagare. Därefter uppdrogs riktlinjerna för höstens arbete, varpå ordf. uppläste delar av Ellen Keys Barnets århundrade (Uppfostran). Fredsuppropet undertecknades.

Rönninge-Tumba F. K. P. R. höll den 3 okt. årsmöte i Mimers lokal, Tumba. Ansvarfrihet beviljades styrelsen, vilken i sin helhet återvaldes. Revisorer blevo desamma som förut och till deras ersättare utsågos fröken Anna Nyström, Tumba och fröken Anna Lindblom, Rönninge. Till centralstyrelsemedlem omvaldes fru M. Bolin och till suppleant nyvaldes fröken Anna Lisa Lundgren, Rönninge. Vid det allmänna mötet, som sedan ägde rum, talade fru Ella Billing över ämnet: "När fosterlandet kallar"; piano och violinmusik utfördes, ävensom deklamation. Till detta möte hade utsänts över 100 bjudningskort till utomstående. Till sist upptogs kollekt för bedrivande av fortsatt rösträttsarbete, vilken kommer att överlämnas till V. U.

På initiativ av Södertälje kvinnliga rösträttsförening hölls därstädes ett opinionsmöte för freden lördagen den 25 september. En talrik och tacksam åhörarskala hade infunnit sig i läroverkets högtidssal, där mötet öppnades av Södertälje F. K. P. R:s ordförande, fru Maria Dehn, som berörde frågan varför kvinnorna inom rösträttsföreningarna upptagit freden på sitt program. Efter ett varmhjärtat föredrag av pastor J. Uddin uppläste fröken A. Söderlund en resolution, innehållande de minikrav, som representanter från de neutrala länderna i Haag enats om. Resolutionen antogs av mötet och därefter följde en tilltalande musikavdelning med sång av fruarna Paulsson och Nylund med ackompanjemang av fru Dehn.

Men det är bara i hr Häggs logik, som ett tredje icke gives. Verklighetens värld rymmer så oändligt många flera möjligheter, än någon av oss kan drömma om. — Och medan vi kvinnor indelas, antingen till att beundras, underkännas eller anklagas, så finns det egentligen bara ett svaromål, som är oss värdigt: Arbeta vidare — för det *helas skull!* Emilia Fogelklou.

Varför Peter kom tillbaka.

Av T. O'Meara.

(Översättning från engelskan av F. C.)

De två små blivande människobarnen stodo i den stora portöppningen till Slottet Öster om Solen och tittade ut. De kunde se alla de små blinkande stjärnorna och regnbågarna; och långt, långt nere, gömd av ett rökigt, grått moln, var Jorden.

— Vi måste väl ge oss av, kan jag tro, sade gossen.

Flickan nickade. — Ja, de säger, gör de inte det? — att vår kung och vårt land behöver oss. Massor av oss! Jag undrar så mycket varför? Jag undrar vad det betyder?

— Det får vi nog reda på, när vi kommer dit, sade gossen och suckade litet. — De hade varit så lyckliga i Slottet Öster om Solen och de voro inte alls angelägna att bli födda. — Peter har också gett sig av, tillade han. — Han var en av de första. Jag tycker inte vi borde dra oss för att göra det, när Peter gjorde det. Jag vill inte han skall tro att vi äro fega.

— Kanske vi träffar Peter där, sade den lilla flickan uppmuntrande.

— Kanske det, sade den lille gossen och så voro de tysta en liten stund. Så sade den lilla flickan: — Se på de där små vita molnen, som seglar upp till Slottet Väster om Månen. Så många de är nu för tiden. Är det inte besynnerligt? Jag undrar om det kan hänga ihop med deras iver att få oss dit ner?

— Jag tycker inte om'et, sade den lille gossen och skakade på huvudet. — De är så många — och de skrämna mig. Se bara så många där är i dag och ett av dem — det där lilla ömkliga — driver bort från de andra. Det kommer bestämt hitåt, tror jag.

— Å, låt oss se efter! ropade flickan och båda sprungo fram för att kunna se bättre. Som det lilla vita molnet sakta närmade sig, hörde de en späd röst som sade: — Var så snäll och hjälp mig ut! — Och den lille gossen utbrast:

— Vid mina vingar — det är Peter själv!

Men Peter, som vid avfärden från Slottet för några veckor sedan varit den frodiga, rosenrodaste och gladaste av alla små människobarn, var nu så mager och utsvulten och eländig, att hans vänner drogo sig skrämnda tillbaka. De hade aldrig varit på Jorden och visste därför inte att ett barn kan se ut på det sättet.

— Det är alldeles riktigt, sade Peter lugnande. Så går de åt en där nere. Lagg mig i en solstråle en liten stund, så kvicknar jag nog till.

Så lyfte de honom ut mycket varsamt och lade honom på en solstråle samt gav honom litet nektar. De första ord han yttrade sedan han hämtat sig var: — Får inte dit!

— Skall vi inte fara dit? upprepade gossen och flickan häpna.

— Nej, gör inte det. Det är det värsta skoj i hela världen! En riktig sammanväringning — det är just vad det är. När en hör dem tala, så skulle en kunna tro, att de är glada för att en kommer. Och att de bereda en god vård. Ni tror kanske att de ha ordentliga bostäder åt en — och god mat — och pudervippor — och flanell och saker? Jo pytt! Nej, det är rena, rama humbugen. Jag föddes i ett rum där sex små bröder och systrar bodde förut, därför att min mamma hade ingen annanstans att vara. Och mina syskon var så förskräckta och skrek — och jag skrek — och mamma, hon grät. Efter en vecka måste hon stiga upp och gå ner i bryggghuset och tvätta åt de feta människorna, därför att understödet hade inte kommit —

— Vad är det för något? utbrast gossen.

— Det är något hon får därför att vår pappa är borta och dödas på ett ställe som heter Fronten. Visste ni inte att det är därför de vill ha oss? Det visste inte jag heller; men det förefaller, som om de vart trettionde år eller så, när vi haft tid att växa upp och lära oss alla möjliga konster, hittar på att döda oss i hundratusental; och så säga de, att de behöves flera av oss och så om trettio år är det samma historia igen.

— Varför? frågade den lilla flickan uppörd.

— Jag vet det inte, Jag hade inte tid att ta reda på det. Jag blev så led åt alltsammans, att jag bara ville slippa ifrån det. Min mamma grät, men jag kunde ändå inte stanna. Och hon grät nästan alltid, därför att hon var så trött, sade hon. Och så steg priset på mat —

— Vad vill det säga? frågade den lille gossen.

— Det vet jag heller inte; men det var så att alla var mycket hungriga och olyckliga, och allra mest ens mamma. Så steg priset på kol och alla frös, men allra mest ens mamma. Under hela tiden höll de på att döda, och ett uslare ställe har jag aldrig tänkt mig. Om jag vetat hurdant det var, så hade jag aktat mig för att komma.

— Skall det alltid vara så? frågade den lilla flickan darrande.

— Jag vet det inte. Men det hände en afton, när mamma hade tagit mig under sin schal med ut för att få några brödbitar, som var för hårda för de feta människorna. Och vi fick stå så länge ute i regnet och vänta tills de feta människorna först hade fått vad de ville ha. Och så kom där en kvinna och talade till oss och hon sade, att det kanske skulle bli på annat sätt någon gång, när — när —

— När vad? frågade den lilla flickan ivrigt.

— När de låter ens mamma hjälpa till att säga när priset på mat skall stiga eller falla, när döddandet skall börja eller sluta. Som det nu är, får hon inte säga ett ord därom — bara svälta och frysa och se hur alla de stora gossebarnen dödas och ha oss alla små i ett rum utan värme och se oss gå vår väg, när vi inte kan stå ut längre. Det är det värsta av allt att vara ens mamma — där. Jag ville hela tiden ha bett henne om förlåtelse, men hon förstod ju inte mitt språk.

— Jag väntar, sade den lille gossen bestämt, jag får inte ännu. Tack skall du ha för du varnade oss, Peter!

Den lilla flickan såg fundersam ut. — Jag skulle allt bra gärna vilja hjälpa folks mammor, sade hon. I detsamma tog hon ett språng och flög ned till Jorden.

— En smaksak! sade den lille gossen och ryckte på axlarna.

För senare släkten att minnas.

I ett föregående nummer av Rösträtt för Kvinnor berättades det hurasom fru Jutta Bojsen-Möller på Himmelbjerg plantade en ek till minne av de danska kvinnornas rösträttsseger. Tanken vann genklang runt Danmarks land och på många ställen spira nu de ekar, vilka skola minna om den betydelsefulla dagen. På trettioåtta platser firade kvinnorna den 5 juni under stora högtidligheter, föredrag, sång och musik. På flera ställen voro även riksdagsmän närvarande. I Kolding nedlade kvinnorna vid ekens rot en pergamentrulle med följande inskrift: "År 1915, då Danmarks grundlag av den 5 juni gav kvinnorna full medborgarrätt, planterade danska kvinnor, medlemmar av Dansk Kvindesamfundets nionde distrikt denna ek under förhoppning, att den för kommande släkten skall bära vittne om den tid, då frid och enighet härskade i Danmark, fastän Europa stod i brand". Som en egenhet kan omtalas, att den lilla ekplantan växer i skuggan av ett par höga lindar, som drottning Dortha, Kristian III:s gemål, med egna händer planterade för 450 år sedan.

Räknas kvinnorna till folket?

— Pappa, vad är en lagstiftande församling?

— En representativ församling, som väljes av folket.

— Räknas kvinnorna till folket?

— Nej, min son, brottslingar, dårar och kvinnor räknas inte till folket.

— Arbeta lagstiftarna för ingenting?

— Nej, de betalas med arvoden.

— Av vem?

— Av folket.

— Räknas kvinnorna till folket?

— Naturligtvis, min son, alldeles som männen. (Woman's Journal.)

Babylåda à 5 kr.

Innehållande 2 omgångar = 12 st. välsydda plagg för den nyfödde.

Maria Edgrens Vitvaruaffär
UMEA.

Carl Djulstedt

BOSÄTTNINGSMAGASIN

30 Drottninggatan 30
STOCKHOLM

Rörstrands och Gustafsbergs porslin.
Glasvaror, Metallvaror & Köksartiklar.

Allm. Tel. 7229. Rikstel. 7229.

Medlemmar av F. K. P. R. erhålla 10 % rabatt vid kontant inköp å alla varor. Ej å konserveringsapparater och burkar samt iskäp.

Skånska Handskmagasinet

Etablerad 1819

42 JÄRNTORSGGATAN 42

Allm. Tel. 14168

Välsorterad lager av in- och utländska Handskar och Vantar.

Parfym- och herrekiperingsartiklar m. m.

Medlemmar i F. K. P. R. erhålla rabatt.

Söders "English School"

Tjärhovsgatan 5. Allm. Tel. Söder 6286.

Engelska lektioner o. översättningar.
ANNIE I. SCOTT.

JACOBSONS VÄLKÄNDA

● TAPISSERI-AFFÄR ●
24 B Greffuregatan, vid Tattersall.
10 % RABATT — I VAROR — FRITT VAL.

För resande att beakta!

Lööfs hotell ARVIKA rekommenderas!

G. NYSTRÖMS MODESALONG

Drottninggatan 58, Stockholm

Allm. Tel. 14925.

Rikstel. Norr 19.

HERMAN HÅKANSON

FÄRG- & KEMIKALIE-AFFÄRER

Rikstel. 9649.

9 Gref-Thuregatan 9

Allm. tel. 9649.

REKOMMENDERAS. Medlemmar af F. K. P. R. erhålla rabatt.

En av våra svenska rösträttspionjärer

hittade nyligen bland sin fars gamla papper ett brev från sin faster, som burit henne till dopet. Brevet var skrivet på 1820-talet till brodern, som var legationssekreterare i Petersburg. Hon skriver: "Åsberg har berättat, att i Ryssland få männen ej slå sina hustrur, men däremot hustrur slå sina män utan att bli anklagade, det intresserar mig att få veta, om det förhåller sig så, och fruntimren någonstades ha företrädet för karlar. Påminner du dig att fru Staël säger, att i våra tider äro fruntimren i allmänhet mycket bättre än karlarna; jag tror de varit det i alla tider."

Rösträtt för Kvinnors

tjugonde nummer för 1915 innehåller bl. a.:

Vårt dubbla ansvar.
Islands kvinnor fra sin rösträttsseger.
Frågan om kvinnors nattarbete i Norge.
Ett besök på vår nyaste advokatbyrå. Av G. H. E. Karl Staaff f. Av Anna Whitlock.
En bild och ett komplement. Av Hilma Borellius.
Hur vi kunna hålla vår fråga levande.
En förlust inom den internationella rösträttsrörelsen. James Keir Hardie f.
Kvinnornas Kalender 1916. Av G. H. E.
Emil Hägg: De svenska läroverkens förfall. Rec. av Emilia Fogelklou.
Varför Peter kom tillbaka. Av T. O'Meara.

Omonterade Sammetshattar

Kr. 3.50, 4.50, 5.—, 5.50, 6.—, 7.—, 7.50

Fantasier, Hattblommor, Sammet, Siden
till montering av hattar.

Färdigt ställbart Satin-Hattfoder Kr. 1.—

BUTTERICKS MÖNSTERAFFÄR

Riks 1726. Drottninggatan 57 Allm. 1410.

ÖRS! Nya Journaler och Mönster äro inkomna.

Louise Blomberg

TVÅL- & PARFYMHANDEL

39 Vesterlånggatan 39

REKOMMENDERAS

Allm. Tel. 2817.

Kammar, Borstar, Svamp m. m.

Mer och mer

Övertygas den ärade allmänheten om att YVY-TVÅLEN är den förnämsta bland tvålar.

YVY-TVÅLEN säljes i varje välsorterad parfym- och herrekiperingsaffär.

Österlin & Ulrikssons Kem.-Tekn. Fabrik
YSTAD.

A. WAHLGREN

SLAKTERI & CHARKUTERI

15 B Nybrogatan 15 B

Riks 3054.

Allm. 8880 & 23052

FILIAL:

17 Storgatan 17

CHARKUTERI

Riks 8194

Allm. 8865

Till landsorten ferm expedition.

Husornarna

LINNEUTSTYRSLAR.

Smakfulla modeller till alla prislägen

Omsorgsfullt arbete.

ATELIER MYRAN, Klarabergsgatan 49, 1 tr.

Stockholm, Ivar Haggströms Boktryckeri A. B., 1915.